

VẤN ĐỀ ĐỘC LẬP LÀM VIỆC CỦA SINH VIÊN ĐẠI HỌC

TS. Phan Thị Tình

*Khoa Ngôn ngữ và Văn hóa Pháp
ĐHNN, ĐHQGHN*

1. TẠI SAO CẦN QUAN TÂM NHIỀU HƠN ĐẾN VẤN ĐỀ TỰ HỌC Ở BẬC ĐẠI HỌC?

Nhiều lý do giải thích việc cần chú trọng hơn nữa đến vấn đề này:

-Hiện nay trong giáo học pháp người ta nói nhiều đến việc lấy người học làm trung tâm. Tất cả quá trình dạy và học phải được xuất phát từ người học. Hơn nữa, các cấp độ sản xuất đã thay đổi, càng ngày ta càng phải làm việc nhiều theo nhóm nhỏ và như vậy ta phải nắm được các phương tiện giao tiếp giữa các thành viên của đơn vị cũng như giữa đơn vị với các đơn vị khác, và với cả hệ thống trên toàn cầu. Vậy người học không những chỉ phải nắm bắt được kỹ thuật chuyên môn mà còn cần phải biết giao tiếp, biết thu thập thông tin và biết sửa đổi, điều chỉnh mình cho phù hợp tình hình và nhiệm vụ mới, đồng thời phát triển khả năng làm việc độc lập trong sự hợp tác với những người khác.

Ngoài ra, càng ngày xã hội càng đòi hỏi con người phải có nhiều kỹ năng; do vậy nhà trường không thể chỉ cung cấp kiến thức cho người học mà còn phải đào tạo họ biết vận dụng kiến thức trong các điều kiện, tình huống khác nhau; tạo cho họ có khả năng làm việc độc lập và phát triển ở họ khả năng tự thu thập cho mình thông tin, lựa chọn thông tin, khả năng thương thuyết v.v... để có thể tự xoay sở trong mọi tình huống, và tự đáp ứng với tình huống mới.

Sự ra đời của Internet đã dẫn đến bùng nổ các nguồn kiến thức, đến khả năng giao tiếp giữa các cá nhân thuộc các nền văn hóa khác nhau. Do đó sinh viên không thể đứng ngoài việc toàn cầu hóa và các

trao đổi văn hóa đang diễn ra hàng ngày. Vấn đề là phải làm cho họ hiểu các quan niệm, các thách thức, các nguy cơ đang chờ họ phía trước, để giúp họ có cách nhìn phê phán đối với các thông tin trên mạng. Đồng thời ta cũng phải tạo cho họ có khả năng đánh giá được độ tin cậy của thông tin và tính khoa học của nó để họ nhận thức được cái tốt và loại bỏ cái xấu.

Hiện nay việc dạy và học ở bậc đại học chưa có nhiều khác biệt so với công việc này ở trường phổ thông. Vẫn là thầy lên lớp, sinh viên nghe giảng rồi về nhà làm bài tập. Chương trình học dành cho sinh viên chủ yếu dựa vào bài giảng trên lớp của thầy. Cũng có một phần sách tham khảo nhưng tài liệu tham khảo thường thiếu, và không đa dạng. Vì vậy, sinh viên rất thụ động trong việc học, thường chỉ học để đối phó với kỳ thi hết môn, hoặc hết khóa học, hơn nữa, yêu cầu của đề kiểm tra đa phần là đòi hỏi sinh viên nhắc lại bài giảng, chưa có phần liên quan đến phần kích thích và kiểm tra công việc của cá nhân hoặc nhóm. Do việc dạy và việc học như vậy cho nên việc dùng “phao” là không tránh khỏi. Chúng tôi nghĩ, để sinh viên phát huy được khả năng năng động, sáng tạo thực sự trong học tập thì một trong những yêu cầu đối với họ là có được *khả năng tự học*.

2. THẾ NÀO LÀ TỰ HỌC?

Theo giáo sư Louis Porcher, giáo sư Khoa Sư phạm Trường Đại học Sư phạm SORBONNE III thì đây là khả năng tự điều chỉnh cách học của người học cho phù hợp với điều kiện, chương trình, trình độ của mình. Người học tự định ra mục đích, và tự chọn một phương thức làm việc cho mình trong số các phương thức mà thầy giáo đưa ra để đạt được kết quả mong muốn hoặc chương trình yêu cầu. Người ta cũng có thể gọi đây là việc tự chỉ đạo để học cho đúng hướng. Đối với người học, học không chỉ có nghĩa là biết và hiểu mà học có nghĩa là biết phân tích, tổng hợp, đánh giá, áp dụng khéo léo, các kĩ năng, kĩ thuật giống như học một nghề vậy. Với cách làm này, người thầy không mất đi vị trí cao quý của mình đó là truyền đạt kiến thức mà trái lại thầy có nhiệm vụ kích thích khả năng tìm tòi sáng tạo chứ không phải làm chức năng cung cấp kiến thức. Nhiệm vụ của thầy là làm thế nào để kích thích ở người học khả năng chịu trách nhiệm về việc học của mình.

3. NGƯỜI HỌC CẦN LÀM GÌ ĐỂ VIỆC TỰ HỌC ĐẠT KẾT QUẢ TỐT ?

Như vậy thì câu khẩu hiệu nổi tiếng Học cách học không chỉ là một khẩu hiệu mà là một thực tế, một quy tắc cần tuân theo. Một chuyên gia giáo dục khác, ông Henri Holec cho rằng quá trình tự học tức là người học tự chịu trách nhiệm về việc học của mình bằng các cách sau :

- Xác định mục đích học của mình
- Cụ thể hóa nội dung học
- Chọn phương pháp và kĩ thuật học
- Kiểm tra tiến trình thu nhận kiến thức
- Đánh giá tiến trình thu nhận kiến thức

Theo các yêu cầu này thì số ít người học có được tất cả các kiến thức, khả năng, thủ thuật như đã nói trên đây ngay khi bắt đầu học, thậm chí là cả trong quá trình học. Họ cũng sẽ không có được các khả năng đó nếu không được hướng dẫn, cung cấp phương tiện và tạo điều kiện để thực hiện. Bởi vì đây không phải là năng lực bẩm sinh. Tuy nhiên với sự bùng nổ thông tin như hiện nay, nhà trường, thầy giáo thông qua việc sắp xếp chương trình có thể yêu cầu người học tự học, bằng cách hướng dẫn và cung cấp cho học điều kiện và phương tiện để làm việc đó. Vậy, hơn ai hết thầy giáo- nhà trường phải tạo cho họ khả năng này. Như vậy thì thầy giáo có vai trò gì trong việc giúp người học phát huy khả năng tự học ?

4. VAI TRÒ CỦA THẦY GIÁO

Để phát huy khả năng độc lập làm việc của người học, thầy giáo phải tạo điều kiện để người học làm việc nhóm với nhau như : nơi làm việc nhóm, công việc làm theo nhóm...Ngoài ra muốn tạo được khả năng làm việc độc lập ở người học thì người dạy cũng phải chọn trong số các tư liệu hiện có trên thị trường những tư liệu nào phù hợp nhất cho từng đối tượng người học để hướng dẫn họ đọc, nghiên cứu và sử dụng nó cho đúng mục đích. Thầy cũng cần giải quyết những vấn đề sau đây :

- Tạo ra các điều kiện cho phép người học hiểu rằng họ phải dựa vào sức lực của mình là chính.
- Tạo cho người học những điều kiện, phương tiện cần và đủ, trong đó phương tiện quan trọng nhất chính là *sự hỗ trợ của thầy giáo*.

Để giải quyết được hai vấn đề này, thầy phải mất công tìm tòi, sắp xếp, tổ chức tốt, bố trí thời gian và trí lực cho phù hợp. Người thầy phải tạo điều kiện thuận lợi cho việc học. Thầy là người hướng *dẫn nhập môn, người tư vấn, người khuyến khích kích thích việc học*. Chẳng hạn thầy cần hướng cho người học ở giai đoạn nào của chương trình học thì phải đọc những sách gì ? xem những tài liệu bổ trợ nào ? sử dụng những phương tiện nghe nhìn nào phù hợp ? phương tiện nào không cần dùng đến, vv.

5. THAY LỜI KẾT

Ai cũng biết để hội nhập và phát triển theo xu hướng của thời đại, việc dạy và học trong đó có việc dạy và học ở bậc đại học của chúng ta không thể không thay đổi. Chúng ta đang đi trên con đường đó, thế nhưng, theo chúng tôi kết quả còn khiêm tốn so với yêu cầu. Để cải cách và nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập chúng ta cần làm nhiều trong đó có việc tạo điều kiện để tăng cường khả năng làm việc độc lập của người học.

Trên đây là một số ý kiến đúc rút từ kinh nghiệm của cá nhân, đồng nghiệp cũng như của một số chuyên gia sư phạm. Mong rằng ý kiến sẽ góp phần nhỏ vào việc nâng cao chất lượng dạy và học ở bậc đại học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH

- Luật giáo dục (2000) : Hà Nội, nhà xuất bản Chính trị Quốc gia.
- MEIRIEU, PH (1993 11ème éd) : *Apprendre...oui, mais comment ? (Học....vâng nhưng học như thế nào ?)*, ESF.
- MUCCHIELLI, R (1998 (8ème éd) : *Les méthodes actives dans la pédagogie des adultes (Phương pháp tích cực trong việc giảng dạy người lớn)*, ESF.
- PERRENOUD, P (2002a) : *Autonomie, une question de compétence? (Khả năng làm việc độc lập, có phải một là một năng lực cần có không ?)* dans *Résonnances* N 1 septembre 2002, PP16-18.